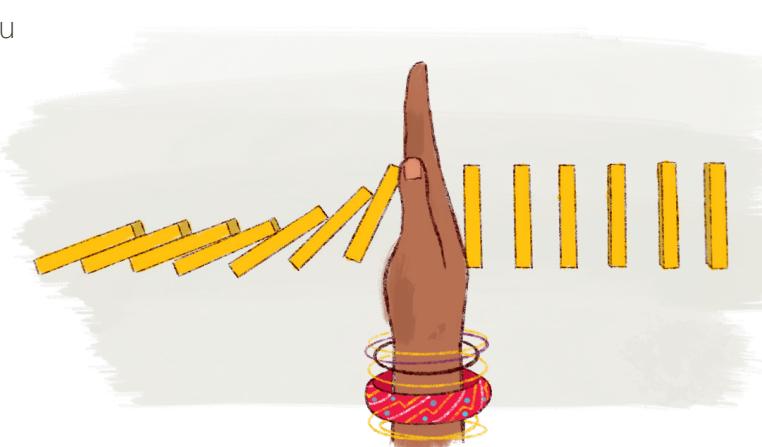




Yadda ake Aiwatar da Kiyayewar FCDO  
Daga Cin Zarafi na Jima'i, Cin Mutunci da  
Tsangwama (SEAH) Jagorancin Himma da ake  
Bukata a Kungiyoyin Kasashen Duniya.

Mayar da hankali kan Akuwa: Gudanarwar hadari da gudanarwai  
da kuma hisabi - Himma da ake Bukata na FCDO.

Wannan shine na uku cikin aukuwa guda uku  
wadanda ke nuna yadda ake amfani tukuru  
da 'Kiyayewa Daga Cin Zarafi na Jima'i, Cin  
Mutunci da Tsangwama (SEAH) Jagorancin  
Himma da ake Bukata ga abokan huldan  
FCDO masu aiwatarwa' a cikin kungiyoyi.  
Wadannan nazarin aukuwa na bada misalai  
dalla-dalla kuma kai-tsaye na yadda aka yi  
amfani da jagorar a cikin kungiyoyi da  
aikace-aikace tare da bangarori shida na  
yadda za a tankari SEAH, kamar yadda aka  
kwatanta a hoto na 1.



## Hoto na 1: Takaitaccen bayani na wurare shida na SEAH bisa cancanta<sup>1</sup>



Hanya ta SEAH
Manufa
Ma'aunai
Yara da Matasa Masu Rauni
Shigarwa da Masu Amfanuwa
Agajin Wanda ya Tsira

Korafe- korafe da fafa karwa
Manufa
Horarwa
Korafe-korafe na Ciki
Korafe-korafe na Waje
Rijistar Akuwa

Daukar Ma'aikata da horarwa
Bayanin Aiki da Hadari
Zabi da Hira
Nassoshi da Bincikewa
Gabatarwa da Horon Tunatarwa

Gudanarwar hadari
Rukunin Hadari na SEAH
Bita na Yau-da-Kullum
Tara Kudade
Hadarori na Kan-layi
Abokan Hulda na Kasa

Ka'idar aiki
Ka'idoji Shida na IASC
Ma'aikata Sa Hannu

Gudanarwa da hisabi
Hukumar da aka Nada
Mai Jagorancin Kiyayewa
Gudanarwar hukuma ta SEAH
Wuraren Sa-ido na Gida
Bukatar wasu

1. Ofishin Harkokin Waje, Tattalin Arziki da Cigaba na Burtaniya(2022), Takaitawar yanki shida na himma da ake bukata na SEAH. Akwai a: [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/image\\_data/file/143790/Summary-6-areas-SEAH-due-diligence.png](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/image_data/file/143790/Summary-6-areas-SEAH-due-diligence.png) accessed 18 May 2022].

**Bayanin Umarnin INGO na 3:** Yadda ake Aiwatar da Kiyayewar FCDO Daga Cin Zarafi na Jim'a'i, Cin Mutunci da Tsangwama (SEAH) Jagorancin Himma da ake Bukata a Kungiyoyin Kasashen Duniya.



## Yanayi

Karamar INGO mai tushe a Burtaniya, abokiyar aiwatarwar FCDO ce kuma tana karbar tallafin kudi na £300k a cikin shekaru biyu. INGO din tana aiki da wani abokin hulda na kasa, wanda ke karbar rabin wannan tallafin kudin.

Misalan da aka zayyana a kasa sune mafi kyawun buri kuma ana iya daidaita su dangane da hadarin gaba-daya don tabbatar da cewa an yi la'akari da daidaito.

A kasa akwai tambayoyi masu nuni da FCDO game da hanyar kiyayewa da korafe-korafe da fadakarwa da gudanarwai da hisabi wadanda ake amfani da su yakin kimantawar kimar FCDO na kungiyoyin abokan hulda. INGO na nuni ga wadannan tambayoyin yayin gudanar da himma da ake bukata na abokan huldarsu don tabbatar da cewar an dasa amintattun matakai kiyayewa na SEAH da suka dace kuma ana bin ka'idoji.

## Gudanarwar hadari

- Shin kuna da manufar gudanarwar hadari ko tsarin da ke hangen sha'awar hadari da nau'ikan hadari gami da kiyayewa?
- Kuna sadar da manuofin gudanar da hadarinku inda sun shafi kiyayewar hadari da abokan hulda na kasa watau, ana bai wa abokan hulda na kasa shawara kan hanyoyin fadada matakai kewaye da batutuwani kiyayewa?
- Kuna da rijistar hadari ga shirye-shiryen da ke shigar cikin tsarin hadarin kungiya gaba daya?
- Shin akwai kulawa na yau-da-kullum na babban jami'i akan rijistar hadarinku?
- Idan ya dace ana kimanta ra'ayoyin tattara kudi da hadarin sadarwa na waje don tabbatar da cewa babu wani lahani da aikin ya yi? Misali, ana isar da tattara kudi a yanayin kiyayewa misali. 'tallafawa'

## Gudanarwa da hisabi

- Kuna da babban jami'in kiyayewa da aka nada wanda ke ba da rahoto akai-akai ga manyan shugabanni da hukumar?
- Shin tsarin gudanarwar yana nuna bita akai-akai na gudanar da al'amuran kiyayewa a ciki da waje?
- Don manyan kungiyoyin da ke aiki a wurare da yawa akwai wuraren mai da hankali na SEAH na yanki kuma akwai kyakkyawar hanyar sadarwa don hada su da kungiyar da aka nada don jan-gorar kiyayewa?
- Kuna sadar da manuofin kiyayewarku da abokan hulda na kasa, kuma su samar da hanyoyi don tabbatar an fadada batutuwani kiyayewa kuma an sadar maku?

## Menene tsarin himma da ake bukata na FCDO yayi kama?

**FCDO tana aiwatar da kididdigar Kimar himma da ake bukata akan abokan hulda kafin shigan cikin yarjeniyoyin tallafin kudi da su.**



**Abokin aiwatar na aiwatar da himma da ake bukata akan abokan hulda na kasa kafin shiga cikin yarjeniyoyin tallafin kudi da su, ko dai ta hanyar bitar tebur, zuwa wurin aiki, tsararrun tambayoyin, tambayoyin kai-tsaye ko taron bita ko gaurayarsu.**



**FCDO na iya neman shaida cewa an yi warwarar manuofin kiyayewa na SEAH ta abokin aiwatarwa zuwa kasan sarkar isarwa.**



## **Yadda INGO ta aiwater da jagorancin kiyayewar himma da ake bukata na FCDO akan abokan hulđa na kasa.**

Kafin sanya hannu kan Yarjejeniyar hadin gwiwa, abokin aiwaterwar na gudanar da kimantawar kima na himma da ake bukata da abokan hulđa na kasa, don fahimtar menene takamaiman hadarin kiyayewa na shirin, da kuma kafa yadda manufofi da tsare-tsare na kiyayewa ke magance haduran. Abokin aiwaterwa zai yi amfani da bayanan da aka tattara don tabbatar idan isassun tabbaci na samuwa a wurin don cigaba da tallafin kudi ko a'a.

### **Gudanarwar hadari SEAH**

Yakamata abokin aiwaterwa ya ba da fifiko ga sadarwa mai gaskiya da habaka dangantaka mai kyau da abokan hulđa na kasa, saboda wannan zai haifar da sarari don tattaunawa ta gaskiya game da haduran. Wadannan hanyoyin sadarwa na iya baiwa abokin aiwaterwa damar rubuta haduran da abokin hulđa na kasa ke fuskanta mafi kyau idan abokan hulđa na kasa ba shi da rajistar hadarinsa. Ga abokan hadin gwiwa inda wannan yaren ba a saba da shi ba, yana iya taimakawa wajen tsara tattaunawar a sharuddan "me ka fi damuwa da shi game da faruwar abubuwa a cikin wannan aikin?" maimakon tattaunawa na hadura.

Hakkin hukumar abokin aiwaterwa ne na ayyana matakín hadarin da yake shiryé ya don karba a matakín kungiya. Misali, hukumar zata iya saita sha'awarta na hadari, kuma wannan yakamata ya sanar da ko hadarin dangane da kowane abokin hulđa na kasa yana karbuwa ga tawagar gudanarwar aikin a cikin kungiyar abokin aiwaterwar.

A matsayin wani bangare na rijistar hadarinsa, abokin aiwaterwa na gano tabbacin himman da ake bukata da yake nema daga abokan hulđa na kasa da kuma sau ake bukatar sake dubawa.

Yakamata abokin aiwaterwa ya kasance yana da manufar hadari don zama tare da rijistar hadarin. Yakamata wannan tsarin ya hada da sau nawa ake sake duba (duba kasa) haduran da kuma yadda za a rubuta haduran da rage su.

Yakamata a hada wani rajistar hadari lokacin da abokin aiwaterwa ke daukan nasa himma da ake bukata akan abokan hulđa na kasa. Ya kamata rijistar ta hada da duka ragowar hadura da abokin aiwaterwa yake ganin akwai a dabi'un abokin hulđa na kasa na wannan lokacin (ba ga hana SEAH kadai ba). Yakamata kiyayewa /hanawar SEAH ya zama nau'in hadarin kansa akan rajistar hadarin.



### **Haduran abokan Hulđa na Kasa**

Abokin aiwaterwa yana sa ran abokin hulđa na kasa ya bada-kai don kiyayewar gudanarwar hadari a duka tsawon rayuwar shirin. Ya kamata a kalli wannan matakín bada-kai a matsayin daidai da sarrafa kudi, sa ido, kimantawa da koyo. Abokin aiwaterwar, wanda ya tsara shirin, zai tabbatar da cewa abokin hulđa na kasa ya sami cikakken bayani game da matakín badd-kai da ake dauka don kiyayewa lokacin da aka kulla hadin gwiwar. Yakamata wannan ya hada da sadar da manuofin SEAH na abokin aiwaterwa.

Ana tambayar abokin hulđa na kasa don gano memba na kungiyar sa wanda zai iya bada-kai don kirkirar kimar kiyayewar hadari, rijistar hadari da tsarin gudanarwar kiyayewa. Ana sa ran abokin hulđa na kasa zai sami sanin fasaha game da tsarin kiyayewa na kungiyoyinsa kuma ya kasance a shiryé don shiga cikin shigar da kiyayewa cikin sabon kirar shirin. Abokin aiwater na bayyana a fili cewa idan kungiya ba za ta iya yin wannan bada-kai ba, zai shafi iyawar yin aiki da su.





## Bitu na yau-da-kullum

Da zarar an gano duka haduran kiyayewa kuma an rubuta su akan tsarin rijista/gudanarwar hadari, yakamata a sake duba hadarin akai-akai (yakamata hadura su sami kwanakin bita a iya shirin, wanda zasu iya bambanta dangane da hadarin). Hakanan ya kamata gano hadarin ya kasance mai cigaba a iya shirin kuma kada a iyakance shi ga lokacin da aka fara yin himma da ake bukata.

An tsara kowane tsarin gudanarwar hadari akan bukutun shirin kuma yana gano yadda hadarin kiyayewa zai iya bayyana a cikin mahallin aikin. Abubuwani la'akari sun hada da wurin, asalin mutane da al'ummomi, tafiya da ake bukatar yi don samun dama ko isar da hidimmar, hanyoyin sadarwa da ayyukan aiki na da'a. Wannan hanya tana bukatar a habaka tsarin kiyayewa, bisa ga shaida da kwarewar abokan isarwar. Don yin wannan, yana da mahimmanci ga abokin aiwatarwa da mai ba da gudummawa su yi la'akari da gaske na matakana sassauta yanayin da kila ba su saba da su ba.

Wannan hanyar tsarin muhallin yana taimakawa wajen guje wa yin zabin taka tsantsan ko habaka hanyoyin kiyayewa bisa zato. Tun daga farko da kuma duka tsawon lokacin zagayowar shirin, yana da muhimmanci a cigaba da yin tunani tuntubar ra'ayoyi da jagoranci na mutanen da ake tallafa wa. Muhallin kiyayewa na nufin bada-kai ga koyo da daidaitawa yayin da shirin ke habaka. Don matsakaita da manyan kungiyoyi, kowane shiri ya kamata ya kasance yana da kungiyar aiki na kiyayewa don sa-ido kan aiwatar da shirin aikin, daidai da mafi girman tsarin gudanar da shirin.

A yayin bitar haduran, ana iya tambayar abokin aiwatarwa yayi tsokaci a matsayin shaida kan yadda ake rage wani hadari. Yakamata a yi karamin bita a wannan lokacin don tabbar da idan hanyoyin da ake amfani da su don rage hadura na kai har yanzu suna aiki. Binciken tabo, inda ake tambayar ma'aikata da yawa ba bisa wani ka'ida ba game da wayewarsu game da hadura da matakana ragewa, na iya zama kayan aiki mai amfani kimanta wayewar hadari.

## Jan-gorar Hukumar Kiyayewa da aka Nada

Yana da mahimmanci ga abokin aiwatarwa ya sami Jan-gorar Hukumar Kiyayewa da aka Nada (DBSL). Hukumar agaji ta Ingila da Wales (CCEW) tana ganin wannan jan-gorar shi ke da alhakin duk wasu al'amura na kiyayewa a cikin kungiyar - masu aikin kiyayewa a cikin kungiyar wadanda ke ba da rahoto ga CCEW suna yin hakan a madadin DBSL.

DBSL na da alhakin taimakawa don tabbar da cewa masu aikin kiyaye abokin aiwatarwa suna gudanar da akinsu kamar yadda ake bukata.

Yakamata abokin aiwatarwa ya sami wani amintacce don kiyayewa (A DBSL). Ayyukansu sun hada da:

- yin aiki kafada da kafada da Shugaba da Babban Mai Ba da Shawarar Kiyayewa don tabbar da tsare-tsaren kungiyar suna nuni da kiyaye doka da jagorar doka.
- tabbar da cewar ana duba manufotin kiyayewa da tsare-tsare akai-akai
- samar da al'adar da ta dace ta hanyar cusa kiyayewa a cikin dukan kungiyar
- tallafa wa sauran amintattu wajen habaka fahimtsu ta kai da ta gamayya na kiyayewa
- halartar taron horarwa da tarurruka masu dacewa
- samar da hanyoyin tattara ra'ayoyin ma'aikata da masu amfanuwa da abin da ya shafi kiyayewa da sadar da su ga hukumar.

Bayu ga DBSL, shugaban hukumar yana da hakki na kiyayewa. Suna tabbar da an bai wa DBSL isasshen lokaci a tarurruka don ba da cikakkun rahotanni dalla-dalla akan kiyayewa da karfafa DBSL don shiga cikin shirye-shiryen duniya don assasa aiki da shi da ingantaccen canjin al'ada. Yakamata kuma shugaban ya goyi bayan babban hukumar amintattu don fahimtar gamayyan hakkinsu na nauiyin kiyayewa.

Yakamata kiyayewar abokan hulda na kasa na wuri mai mahimmanci ya sami damar sadarwa da ko samun damar DBSL na abokin aiwatarwa idan abokin hulda na kasa bai gamsu da taimakonda yake samu da kiyayewa ba.

## Gudanarwar hukuma ta SEAH

Abokin aiwaterwa na tambayar abokin hulda na kasa game da rawar da hukumarsa ke takawa yayin gudanar da SEAH, idan abokin hulda na kasa yana da hukumar. Idan ba shi da hukumar, abokin aiwaterwar na tambaya game da rawar darekta ko amintaccen mutum da aka zaba daga waje wanda ke da alhakin kiyayewa.

Abokin aiwaterwa na samar da rahoton kiyayewar faruwa na kwata-kwata daga bayanan da abokin hulda na kasa ya bayar wanda aka sadar da DBSL wanda zai sa ido kan amincin kiyayewar gudanarwar aukuwa, ba da rahoto ga masu gudanarwa da sadar da darussan da aka koya. Matsayin ya hada da ikon yanke shawara a hukumance gami da raba rahotannin manyan abubuhan da suka faru ga Hukumar Agaji da masu ba da gudummawa. DBSL kuma shine babban wurin tuntubar juna a cikin lamuran da aka ba da rahoton wani lamari mai mahimmanci ko rikici. Za su fadada lamarin zuwa mai kujerar kuma su yi aiki kafada da kafada da tawagar manyan jami'an gudanarwa don aiwater da manufar faruwa mai tsammari.

## Hadarori da ka iya faru

### Hadarorin tara kudade

Tun daga farko har zuwa karshen shirin, yakamata kiyayewa ya zama jigon hadin gwiwa da tallafin kudinsa. Abokin aiwaterwa na sa ran duka abokan huldar da yake aiki dasu su sadar da buri iri daya don tabbatar da aikin da suke ya zama da aminci ga kowa da kowa. Abokin aiwaterwa na tunkarar kiyayewa a cikin shirye-shiryensa da gangan kuma da manufa ta hanyar tsara kariya cikin aikin da yake shirin yi. Wannan hanya ta tabbatar da jin dadin duka masu ruwa da tsaki da ke da alaka da aikin shine mafi muhimmanci, kuma abokin hulda na kasa yana da albarkatun da suka dace don kiyaye lafiyar mutane.

Don cimma wannan, abokin aiwaterwa na amfani da kayan aikin kiyayewar gudanarwar hadari, wanda shine takardar kai tsaye da aka kirkira tsakanin abokin aiwaterwa da abokin hulda na kasa. Ana yin bitar wannan a cikin kwata-kwata kuma ana amfani da shi don cigaba da karfafa tsare-tsaren abokin hulda na kasa. Kayan aikin kiyayewar gudanarwar hadari ya hada da kimantawar hadari, rijistar hadari da tsarin gudanarwa don shirin. An samar da sigar farko a matsayin wani bangare na kira da tsarin ba da izini, wanda ke ba da damar gano duk wani albarkatun kudi da ake bukatar hadawa cikin kasafin shirin. Wannan kuma yana taimakawa gano duk wani tanadi na inganci ta hanyar daidaita farashin kiyayewa (misali kasafin kudi na tsakiya don tallafin fasaha don abokan hadin gwiwa).

## Hadarori na kan-layi

Hanyar abokin aiwaterwa don rage hadarin cutarwa na kan layi ana sarrafa shi ta hanyar kimanta hadura da ke tattare da hanyoyin sadarwar dijital da aka gabatar a cikin shirye-shirye. Wani bangare na tsarin kiyayewar gudanarwar hadari na gano hadarin da hanyoyin sadarwar da aka tsara don shirin (misali amfani da kafofin zamantakewa, amfani da wayar hannu, rabar da na'urorin dijital ga ma'aikata da masu amfani da hidimomin, adana bayanai). Hanya na yau-da-kullum zai yi tsammanin wa'danne hanyoyin dijital za a yi amfani da su don sadar da bayanai da sadarwa da tawagar ma'aikata, tawagar shirye-shirye da masu amfani da hidimomin sannan gano hanyoyin da wannan zai iya haifar da hadari na cutarwa ko cin zarafi. Misalan ayyuka sun hada da jagoraranci aiki mafi kyau don karbuwar amfani da fasahar dijital da ta hannu, wanda ake samar wa ma'aikata da masu amfani da hidimomi iri daya. Hakanan yakamata a bayyana ka'idodin kariyar a bayanai ga masu amfani da hidimomi.

## Haduran wuraren sa-ido na gida

Lokacin da abokan hulda na kasa ba su da wurin sa-ido na gida, ana karfafa su da su sanya mai sa-ido a cikin kungiyarsu. Wannan mutum na iya zama manaja, maimakon darekta, don rage karfin ikon da ke cikin kusantar wannan mutumin don ba da rahoton wani abin da ya faru. Kusancin mai sarrafa ga aiwater da ayyuka na iya sa ya zama mutum mafi dacewa don gudanar da kiyayewar hadura kowace rana. Abokin aiwaterwa kuma zai iya ba da tallafi ta hanyar samun wanda aka zaba a cikin kungiyarsa wanda ma'aikatan abokin hulda na kasa zasu iya ba da rahoto gareshi Wannan mutumin zai iya daukan gajeren bidiyo ko nade murya don gabatar da kansa ga ma'aikatan abokin hulda na kasa.

Jagorar Harshe na Bond wanda ke takura wa 'fitar da siyasa da mulkin mallakan Burtaniya daga harshenmu' wanda za a iya samu a nan Bond na ba da shawarar yin amfani da shi yayin gudanar da himma da ake bukata. Duk da haka FCDO ba ta yarda da amfani da siyasar ko mulkin mallakan Biritaniya ba a bayan amfani da kalmar 'masu amfanuwa' (ko wasu kalmomi a cikin jagorarta) - FCDO ce ta yi amfani da wannan kalmar don dacewa da kalmomin da aka yi amfani da su a cikin mahimman takaddun kiyayewa na kasa-da-kasa.

## Muhammad abubuwān dubawa don kyakkyawān aiki da himma da ake bukata na kungiyar ku.



Manyan shawarwari...



Don la'akari da...

A matsayin abokin aiwaterwa, tallafawa abokin hulda na kasa don gina al'adun kiyayewa tun farkon hadin gwiwa na iya rage rashin kulawarka na SEAH. Manuofii da ayyukan da aka amince da su za su kasance irin da ake amfani da su a cikin kungiyar da ke da kyakkyawar al'adar kiyayewa. Jagorancin Bond da kayan aikin al'ada na iya tallafawa tsarin gina al'adun kiyayewar kungiyar.

Idan abokin aiwaterwa ya habaka kyakkyawar dangantaka da abokan hulda na kasa, zai kasance da sauvi a sami tattaunawa budaddiya kuma da gaske game da haduran. Ga abokan hadin gwiwa inda ba a saba da wannan yaren kiyayewa ba, yana iya taimakawa wajen tsara tattaunawar a sharuddan "me ka fi damuwa da shi game da faruwar abubuwā a cikin wannan aikin?" maimakon tattaunawa na hadura.

Tabbatar da cewa rajistar hadarin ku rayayyar takarda ce wacce duka matakān ma'aikatan da ke cikin shirin ke kula da shi, gami da manyan ma'aikata.

Lokacin gina hadin gwiwa tare da abokin hulda na kasa, yakamata abokin aiwaterwa ya tabbatar da gina kyakkyawar dangantakar aiki da kowane wuraren sa-ido na gida na SEAH. Wannan yana karya shingaye masu yiwuwa na bado rahoto

Yayin da mai yiwuwa ne abokin hulda na kasa ya sami nasa manufuin kiyayewa, yakamata abokin aiwaterwa ya kasance da nasa manufuin don tallafawa abokan hulda na kasa don fahimtar tsarin kiyayewansai da yadda za a ba da rahoto ga abokin aiwaterwa.

Abokan hulda na kasa kila ba su da tsarin hukuma iri daya, kuma wannan yana nufin kila ba su da Nadaddeen Jan-gorar Kiyayewa na Hukumar. Yana iya zama dole abokin aiwaterwa ya tattauna da abokin hulda na kasa mahimmancin samun DBSL. A madadin haka, ana iya lissafta darektan ko wanda aka zaba amintacce na waje azaman mai alhaki don kiyayewa.

Tambayoyin FCDO na himma da ake bukata musamman suna tambaya game da rijistocin hadari/tsare-tsare. Daukar tattaunawa a rubutacciyar siffa game da hadura, ko abin da abokan hulda na kasa ke damuwa akai, na iya zama dole.

Yakamata abokan hulda na kasa su jagoranci abokan aiwaterwa dangane da hadarin ayyukan da suke gudanarwa don sun sani game da ayyukan dalla-dalla.

Hadura na iya cigaba da bayyana ko canzawa iya lokacin shirin. Yakamata abokan hulda na kasa ya kasance a budaddé kuma a bayyane game da duk wani hadari ko kuma kalubalan da ya gano a duka lokacin da ake fadada Hadarin shirin na iya faruwa a iya lokacin shirin wanda ya kamata a gano yayin nazarin hadari kuma ya kamata a kula da karuwar hadarin bisa tsari.

Inda abokan hulda na kasa ba shi da rajistar hadari ko tsari, abokin aiwaterwa yana bukatar sanin cewa bukatar samun karin hannun babba don gudanar da hadura (watau darektan abokin hulda na kasa) na iya yin tasiri akan kudade saboda bukatar samun tallafin kudi don lokacin manyan ma'aikata, wanda zai fi tsada.

**Bond ita ce hanyar sadarwar don kungiyoyin Burtaniya masu aiki a cigaban kasa-da-kasa. Muna hadin kai da tallafa wa cibiyoyin sadarwa dabat-dabat na kungiyoyin jama'a fiye da 350 don taimaka wa kawar da talauci a duniya, rashin daidaito da rashin adalci. Nemo kari a bond.org.uk**